

**ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ФІНАНСОВОЇ
ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ**
Т.О. Журавльова, к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та моделювання
ринкових відносин
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

За умов посилення впливу економічних та політичних ризиків у житті суспільства фінансова діяльність страховиків потребує системного, комплексного дослідження, спрямованого на виявлення та розробку рекомендацій, що сприятимуть кращому забезпеченню фінансовими ресурсами здійснюваної ними операційної та інвестиційної діяльності [1].

Активізація фінансової діяльності страховиків забезпечить вирішення проблем: стимулювання залучення капіталу; збільшення обсягів довгострокового капіталу; регулювання потоків фінансових ресурсів; збільшення рівня реінвестування прибутку; розширення можливостей капіталовкладень та інвестиційних можливостей страховиків. Відповідно, дослідження питань, пов'язаних з управлінням формування і використання фінансових ресурсів страховиків, набувають усе більшої актуальності.

Актуальність вищезазначених питань випливає також з того, що страхові компанії в ході своєї діяльності акумулюють значні за обсягом фінансові ресурси завдяки інверсії страхового циклу, коли надходження страхових премій передують виплаті страхових сум і відшкодувань, а також нерівномірному розподілу ризиків у часі. Отже, протягом певного періоду (від моменту отримання страхової премії до здійснення страхової виплати, якщо страхувальник зазнає збитків) страховики мають у своєму розпорядженні чималі грошові ресурси, якими можуть управляти. Крім того, вони володіють значними власними коштами у формі статутного капіталу, вільних резервів та інших складових власного капіталу. З одного боку, завдяки можливості спрямовувати мобілізовані кошти фізичних і юридичних осіб у вигляді страхових премій, а також власні кошти в різноманітні види інвестицій страховики належать до найбільших інституціональних інвесторів. З другого — за допомогою страхування можна стимулювати інвестиційну діяльність вітчизняних та іноземних власників капіталу через проведення відповідних операцій за видами страхування, що гарантують інвесторам повернення вкладених коштів, а в багатьох випадках і відшкодування не отриманого доходу в разі настання різних несприятливих подій, які призвели до фінансових втрат [2].

Українські страхові компанії поступово нарощують капітал та акумулюють значні суми страхових резервів, тим самим збільшуючи обсяг своїх зобов'язань перед клієнтами. Це потребує від страховиків посилення уваги до власної фінансової платоспроможності. Одним із найважливіших чинників останньої є ефективна політика страхової компанії щодо розміщення власних коштів і коштів страхових резервів [2].

Українські та західні вчені-економісти єдині у тому, що страхові резерви відображають зобов'язання з відшкодування збитків та частину ресурсів страхової компанії, яка за звичайних умов діяльності достатня для сплати страхового відшкодування за усіма укладеними договорами страхування. Вони мають абсолютний зв'язок з особливостями проведення тих чи інших видів страхування. На практиці величина страхових резервів відображає обсяг зобов'язань страхової компанії на звітну дату і може бути значно вищою від розміру сформованого власного капіталу.

Згідно з положеннями чинного в Україні законодавства страхові резерви поділено на технічні резерви та резерви зі страхування життя. Технічні резерви формують страхові компанії, що здійснюють загальне страхування і до них віднесено резерв незароблених премій, резерв заявлених, але не виплачених збитків, резерв збитків, які виникли, але не заявлені, резерв катастроф, резерв коливань збитковості. Резерви і страхування життя, зокрема резерви довгострокових зобов'язань та резерви належних виплат страхових сум формуються страховиками, які здійснюють страхування життя [3, 4, 5].

У західній страховій практиці передбачено формування таких типів технічних страхових резервів, як резерв незароблених премій, резерв збитків та резерв вирівнювання. Особливістю є те, що формуються такі страхові резерви залежно від виду оформлених страхових договорів, котрі можуть укладатись одним із таких методів: контракт підписується між страхувальником і страховиком ще до того, як сталася вказана подія чи відомий розмір збитку; контракт укладається після того, як сталася обумовлена у ньому подія, але ще перед тим, як визначено розмір шкоди [5].

Враховуючи те, що кошти страхових резервів належать не страховикам, а страхувальникам, тобто залучений капітал не є власністю страхової компанії, необхідним є державний нагляд. Положеннями чинних нормативно-правових актів чітко регламентовано не лише напрями, а й принципи розміщення страхових резервів. Так, принцип безпечності розміщення активів страхових компаній характеризує мінімальний інвестиційний ризик та передбачає надійне розміщення активів, що забезпечує їх повернення у повному обсязі [3].

Оскільки фінансова діяльність страховика пов'язана перш за все з формуванням та розміщенням страхових резервів та управління ними, можна зазначити, що в цьому аспекті фінансова діяльність дуже близько підходить до границі і поступово переходить у інвестиційну діяльність страховика.

Таким чином, фінансова діяльність страховика є діяльністю, яка передбачає розробку та реалізацію управлінських рішень, пов'язаних із оптимальним формуванням страхових резервів із різноманітних джерел та забезпеченням їх ефективного вкладення у дозволені активи відповідно до визначених принципів з метою забезпечення позитивних якісних та кількісних змін у складі та структурі власного та залученого капіталів; інвестиційна діяльність є невід'ємною складовою загальної діяльності страхових компаній. Вона надає можливість страховикам отримувати дохід за рахунок розміщення тимчасово вільних коштів, який може слугувати додатковим фінансовим забезпеченням виконання страхових зобов'язань або інструментом зниження страхових тарифів для потенційних страхувальників.

З метою покращення результатів фінансової діяльності страховиків, доцільним вважаємо реалізацію таких заходів, як: адаптація українського страхового ринку до світових вимог фінансового регулювання та нагляду, проводячи активну співпрацю з європейськими та міжнародними організаціями; удосконалення моніторингу діяльності страховиків і посилення контролю за дотриманням страховиками вимог щодо забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості, розміру чистих активів, статутного капіталу та осіб, що мають значну частку капіталу страховиків; розробка та реалізація стимулів для страховиків, що добровільно дотримуються у своїй діяльності стандартів прозорості та підвищених вимог до платоспроможності й впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності; вивчення світового досвіду та розробка стимулів для того, щоб пріоритетними вкладеннями страхових резервів були цінні папери з фіксованим доходом, ОВДП, банківське золото, нерухомість та основним критерієм розміщення страхових резервів має бути мінімізація інвестиційного ризику та ліквідність таких активів; забезпечення формування інструментів для розміщення довгострокових страхових резервів за допомогою державних гарантій; запровадження стимулюючої податкової політики для розвитку довгострокового страхування життя, обов'язкового медичного страхування, участі страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення.

Основними причинами недостатнього розвитку інвестиційної діяльності страховиків в Україні є: недосконалість нормативно-правового регулювання у сфері страхування, неповна відповідність чинного законодавства європейським стандартам [2]; жорстке державне регулювання процесу розміщення коштів страхових резервів [5]; низький рівень капіталізації вітчизняних страховиків; нерозвинений фондовий ринок та відсутність надійних фінансових інструментів для проведення ефективної інвестиційної політики; високі інвестиційні ризики і низький рівень корпоративного управління [5]; відсутність практики розроблення дієвих інвестиційних стратегій; непрозорість страхового ринку.

Література

1. Налукова Н. Фінансова діяльність страховика: концептуальні засади теорії і практики / Н. Налукова, М. Бадида. // Світ фінансів. – 2015. – №2. – С. 105–117.
2. Баранов А. Л. Сутність і напрями інвестиційної діяльності страхових компаній / А. Л. Баранов. // Фінанси України. – 2015. – №2. – С. 83–97.
3. Про страхування : закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>.
4. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України Про затвердження ліцензійних умов провадження страхової діяльності від 28.08.2003 р. № 40 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0805-03>.
5. Кузьменко О. Г. Інвестиційна діяльність страхових компаній / О. Г. Кузьменко. // Фінансовий простір. – 2013. – №3. – С. 159–163.